

dwaald. De rose bloempjes van dit met onderaardsche, langgerekte knolletjes voorziene orchideetje staan langs opgerichte, een hoogte van ongeveer anderhalven decimeter bereikende bloemstelen in een spiraal. Verder vindt men er natuurlijk steeds *Ranunculus*-soorten, *Oenanthe javanica* (Fig. 7, bldz. 70 van den Vlln jaargang), en *Nasturtium officinale* (waterkers). De laatste bloeit op Java niet, doch blijkt zich vegetatief uitstekend te kunnen voortplanten; de afgerukte takjes worden door het heldere, stroomende water meegevoerd en verspreid. Ze gelijkt in habitus veel op *Cardamine decurrens*, die in bergbeekjes in Kedoe plaatselijk algemeen is, en er wel bloeit.

J. A. LÖRZING.

(Wordt vervolgd.)

SEDAPAK THE MISSING LINK ?

Aan de oevers van de breede stroomen, welke hun water langs drie zijden van Poelau Rimau, het Tijgereiland, voeren naar de reusachtige Zoutwaterbaai tegenover Banka's meest noordwestelijken vuurtoren, daar waar de trage kronkelende krekten bij oplopend water niet of nauwelijks te zien zijn en eerst bij eb zichtbaar worden als glimmende gleuven in de vette slib, — dáár, in de eindeloze bosschen van den nipah-palm (*Nipa fruticans* THUNB.), die in de bladoksels het regenwater opvangt en zoo de broedplaatsjes vormt voor milliarden muskieten...daar leeft Sedapak; het hoogste dier, de laagste mensch.

Als de Maleier zich in zijn lichte prauw geruischloos laat medevoeren langs den modderzoom der nipah-bosschen, dan hoort hij soms, bij eb, in de smalle krekten kloppen als van steen op steen. Duidelijk klinkt het in de doodsche stilte, die gewoonlijk alleen wordt verbroken door het klikkend snappen van een krab, die spoedig weer zijn mijngang heeft hersteld voor den korten tijd dat het water wegtrekt.

Daar binnen, aan den kreektrand, waar het aflopende water den argeloozen mossel heeft drooggelegd, daar staat een naakt wezen in de slib, en klopt telkens twee mossels tegen elkaar om den schelp te verbrijzelen. Dit gelukt hem zeer spoedig, hij zuigt den inhoud op, en zuigt, en gooit de gebroken schalen om zich heen.

Het lichaam is vaal, modderig met opgedroogde plekken; het is het lichaam van den mensch, maar geheel met ijl-groeiend haar bezet.

Alleen het hoofd is begroeid met enkele decimeters lang, bruinachtig haar, dat om het hoofd hangt en het gezicht vrijwel geheel bedekt. Soms moet de mond worden vrij gemaakt om den mossel te kunnen savouereeren, even wordt de haardos met de hand opzij gestreken, en de menschelijke kin en mond geven den indruk van een mager menschengesicht, maar de oogen worden niet zichtbaar, blijven gluren achter het vaalrosse haar.

Door het nijvere kloppen had het scherpe oor niet gehoord het ritselend schuren van een prauw langs de zwaar neerhangende nipah-bladeren, noch minder het geluidloos indippen van de pagaai van den maleier, die de kreek binnen dringt op zoek naar boschprodukten.

Het is voor beiden een schok, alsof plotseling een schot valt in de plechtige stilte van een oerwoud.

Roerloos, met open mond staart de Maleier den mosseleter aan.... hij voelt dat dit niet anders kan zijn dan Sedapak, de boschman waarover de verhalen van geslacht op geslacht in de dorpen overgaan, de man met den omgedraaiden voet!

Sedápak begrijpt ook dadelijk wien hij voor zich heeft; het meest gevaarlijke dier! dat in zijne handen dingen draagt, waartegen hij niet bestand is, dingen die steken en slaan en diepe wonden maken.

Met één sprong is hij aan den bovenrand der kreek, en vlucht zoo snel zijn beenen hem dragen; de zware nipah-bladeren ontwijkt hij niet, maar hij schuift er snel bukkend onderdoor, vlug als een ree, geluidloos.

En als de nieuwsgierige mensch zijne sporen nagaat, dan ziet hij dat ze wel op die van een mensch gelijken, maar het is alsof de hiel eenigszins naar voren gericht is.....

Zóó luiden de verhalen in de beschreven streek. Niet alleen vertellen de Maleiers dit in heiligen ernst, ook een Japanner, de zwager van den heer GUSTAV FISCHER, erfpachter op Poelau Rimau, heeft verklaard een ontmoeting met een dergelijk wezen te hebben gehad op de beschreven wijze. En alle vertellers komen er met groote beslistheid tegen op, dat zij met apen zouden te doen gehad hebben, en verklaren dat niet alleen de lengte maar ook de vorm der beenen van Sedápak geheel zijn als die van een mensch

Deze stellige verhalen komen uitsluitend voor in de genoemde streek, in de landen aan zee waar de nipah-palm, die zilt water voor zijn bestaan eischt, alle oevers bedekt. In de zoetwaterstreken in de laaglanden, waar de sierlijke rasau (een pandan-soort) de rivieroever beheerscht, en waar in de diepe bosschen de laatste wilde Koeboe's wonen, daar kent men Sedápak niet, en alle Koeboe's, die ik er naar vroeg, antwoordden stug, dat die verhalen hun geheel onbekend zijn, alsof zij vreezen met dien mosseleter te worden vereenzelvigd.

Maar ofschoon zij bij uitnemendheid bekend zijn met de geheimenissen van de wildernis, en niets hun ontgaat wanneer zij, uren achtereen roerloos aan den waterrand loeren op visch en schildpad, of onhoorbaar als alle roovers in het bosch, het wilde varken besluipen, zoo wordt het verhaal bij de Maleiers om de Banjoe asin-baai met zoodanige stelligheid verteld, dat ik niet kon nalaten het te geven als bijdrage voor het eerder in dit tijdschrift voorgebrachte vraagstuk: „*Zijn er boschmensen op Soematra?*”.

L. C. WESTENENK.

Palembang, December 1920.

IETS OVER EEN BLADROLLEND TORRETJE.

Eenige maanden geleden bemerkte ik, dat de bladeren van verscheidene plantjes van een *Elaeocarpus*-soort, door kinderen naar de aardige wit met rose bloempjes als „kwastjesboom” bestempeld, door een of ander insekt op eigenaardige wijze gebruikt werden voor nestbouw. Aan dunne stukjes blad hingen namelijk kokertjes of tonnetjes, die bijzonder kunstig waren gevormd.

Ik herinnerde mij dergelijke kokertjes in vroegere jaren wel in Nederland te hebben gezien, en vond in de „De Natuur”, jaargang 1903 op bladz. 259 e.v. een afbeelding en een beschrijving van een viertal planten: wijnstok, populier, eik en hazelaar, die door torretjes bezocht worden, welke er dergelijke kokertjes vervaardigen. De tor, die speciaal de hazelaar bezoekt, geleek in vele opzichten op de hier op *Elaeocarpus* aangetroffen exemplaren; de vrij hoge pooten en den bijzonder langen nek, om het maar eens zoo te noemen, ten opzichte van het verdere gedeelte van het lichaam, hebben ze gemeen. Deze Europeesche tor heet: *Apoderus coryli* L.